

บทที่ 5

สรุปการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องลักษณะของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินที่เกษตรกรพึงประสงค์ในการเผยแพร่ข่าวสารและความรู้นี้ ศึกษาเปรียบเทียบจากความคิดเห็นของเกษตรกรในพื้นที่ 4 จังหวัดคือ จังหวัดน่าน ลำพูน กำแพงเพชร และขอนแก่น จังหวัดละ 80 ราย ซึ่งเป็นสมาชิกและมีที่ดินอยู่ในโครงการของหน่วยพัฒนาที่ดินหรือเป็นเกษตรกรที่เคยฝึกอบรมกับเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน เพื่อทราบความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับลักษณะของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน

การวิจัยนี้มีตัวแปรสำคัญที่ใช้ในการพิจารณา 6 ตัวแปรคือ

1. เพศของเกษตรกร
2. อายุของเกษตรกร
3. ระดับการศึกษาของเกษตรกร
4. รายได้ของเกษตรกร
5. ถิ่นที่อยู่อาศัยของเกษตรกร
6. ลักษณะของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินที่เกษตรกรพึงประสงค์ 28 ประการ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลได้ดังนี้

1. เกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน มีลักษณะเรียงลำดับดังต่อไปนี้คือ

- 1.1 การมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน
- 1.2 การเข้ากับเกษตรกรได้
- 1.3 ความยุติธรรม
- 1.4 ความชำนาญในการทำงาน
- 1.5 การรู้วิธีแนะนำเรื่องการพัฒนาที่ดินได้เหมาะสมกับพื้นที่
- 1.6 การมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาที่ดิน
- 1.7 การทำงานด้วยความตั้งใจ

- 1.8 การเข้าใจความต้องการของเกษตรกร
- 1.9 การทำงานด้วยความเต็มใจ
- 1.10 ความกระตือรือร้นในการทำงาน
- 1.11 การตรงต่อเวลา
- 1.12 การสนใจแสวงหาความรู้
- 1.13 ความอดทน
- 1.14 การได้รับการฝึกอบรมด้านการพัฒนาที่ดิน
- 1.15 การทำงานด้วยความคล่องแคล่ว
- 1.16 ความฉลาด
- 1.17 ความเมตตา
- 1.18 ความเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่
- 1.19 ความเข้มแข็ง
- 1.20 ความเอื้อเฟื้อ
- 1.21 การไม่เห็นแก่ตัว
- 1.22 การให้อภัย
- 1.23 การกล้าตัดสินใจ
- 1.24 ความสุภาพเรียบร้อย
- 1.25 การมีจิตใจเยือกเย็น
- 1.26 การคบหาสมาคม
- 1.27 การไม่ขัดคอ
- 1.28 ความร่าเริง

ความต้องการของเกษตรกร เกี่ยวกับลักษณะของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน ของกรมพัฒนาที่ดิน พิจารณาโดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และถิ่นที่อยู่อาศัยของเกษตรกร เรียงสามลำดับแรกและลำดับสุดท้ายได้ดังนี้

เกษตรกรชายต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน มีลักษณะคือ การมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินเป็นลำดับหนึ่ง ความสุจริตธรรมเป็นลำดับสอง การเข้ากับเกษตรกรได้เป็นลำดับสาม และความร่าเริงเป็นลำดับสุดท้าย

เกษตรกรหญิงต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน มีลักษณะคือ การมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินเป็นลำดับหนึ่ง การทำงานด้วยความเต็มใจ

เป็นลำดับสอง ความชำนาญในการทำงานเป็นลำดับสาม และการไม่ขัดคอเป็นลำดับสุดท้าย

เกษตรกรที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี ต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินมีลักษณะคือ การมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาที่ดินเป็นลำดับหนึ่ง การมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินเป็นลำดับสอง การทำงานด้วยความเต็มใจเป็นลำดับสาม และการไม่ขัดคอเป็นลำดับสุดท้าย

เกษตรกรอายุระหว่าง 26-40 ปี ต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินมีลักษณะคือ การมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินเป็นลำดับหนึ่ง ความชำนาญในการทำงานเป็นลำดับสอง การรู้วิธีแนะนำเรื่องการพัฒนาที่ดินได้เหมาะสมกับพื้นที่เป็นลำดับสาม และการไม่ขัดคอเป็นลำดับสุดท้าย

เกษตรกรอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป ต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินมีลักษณะคือ การเข้ากับเกษตรกรได้เป็นลำดับหนึ่ง ความยุติธรรมเป็นลำดับสอง การทำงานด้วยความตั้งใจเป็นลำดับสาม และความร่าเริงเป็นลำดับสุดท้าย

เกษตรกรที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินมีลักษณะคือ ความยุติธรรมเป็นลำดับหนึ่ง การเข้ากับเกษตรกรได้เป็นลำดับสอง ความกระตือรือร้นในการทำงานเป็นลำดับสาม และความร่าเริงเป็นลำดับสุดท้าย

เกษตรกรที่มีการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินมีลักษณะคือ การมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินเป็นลำดับหนึ่ง การเข้าใจความต้องการของเกษตรกรเป็นลำดับสอง ความยุติธรรม และการทำงานด้วยความตั้งใจเป็นลำดับสาม และความร่าเริงเป็นลำดับสุดท้าย

เกษตรกรที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินมีลักษณะคือ ความชำนาญในการทำงานเป็นลำดับหนึ่ง การมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาที่ดินเป็นลำดับสอง การรู้วิธีแนะนำเรื่องการพัฒนาที่ดินได้เหมาะสมกับพื้นที่ การเข้ากับเกษตรกรได้ และการมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินเป็นลำดับสามเท่ากัน และการไม่ขัดคอเป็นลำดับสุดท้าย

เกษตรกรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 10,001 บาท ต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินมีลักษณะคือ ความชำนาญในการทำงานเป็นลำดับหนึ่ง การเข้ากับเกษตรกรได้เป็นลำดับสอง ความยุติธรรมเป็นลำดับสาม

และความร่ำรวยเป็นลำดับสุดท้าย

เกษตรกรที่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีระหว่าง 10,001-20,000 บาท ต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินมีลักษณะคือ การรู้วิธีแนะนำเรื่องการพัฒนาที่ดินได้เหมาะสมกับพื้นที่เป็นลำดับหนึ่ง การมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน และการเข้าใจความต้องการของเกษตรกรเป็นลำดับสองเท่ากัน และความร่ำรวยเป็นลำดับสุดท้าย

เกษตรกรที่มีรายได้ระหว่าง 20,001-30,000 บาทต่อปี ต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินมีลักษณะคือ การมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินเป็นลำดับหนึ่ง การเข้ากับเกษตรกรได้เป็นลำดับสอง การเข้าใจความต้องการของเกษตรกรเป็นลำดับสาม และการไม่ขัดคอเป็นลำดับสุดท้าย

เกษตรกรที่มีรายได้ระหว่าง 30,001-40,000 บาทต่อปี ต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินมีลักษณะคือ ความยุติธรรมเป็นลำดับหนึ่ง การมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินเป็นลำดับสอง การทำงานด้วยความเต็มใจเป็นลำดับสาม และการไม่ขัดคอเป็นลำดับสุดท้าย

เกษตรกรที่มีรายได้เฉลี่ยสูงกว่า 40,001 บาทต่อปี ต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินมีลักษณะคือ ความอดทนเป็นลำดับหนึ่ง การมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน การรู้วิธีแนะนำเรื่องการพัฒนาที่ดินได้เหมาะสมกับพื้นที่ และความชำนาญในการทำงานเป็นลำดับสองเท่ากัน และความร่ำรวยเป็นลำดับสุดท้าย

เกษตรกรจังหวัดน่าน ต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินมีลักษณะคือ การทำงานด้วยความตั้งใจเป็นลำดับหนึ่ง การรู้วิธีแนะนำเรื่องการพัฒนาที่ดินได้เหมาะสมกับพื้นที่เป็นลำดับสอง การมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินและความยุติธรรมเป็นลำดับสามเท่ากัน และความร่ำรวยเป็นลำดับสุดท้าย

เกษตรกรจังหวัดลำพูน ต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินมีลักษณะคือ ความยุติธรรมเป็นลำดับหนึ่ง ความชำนาญในการทำงานเป็นลำดับสอง การเข้ากับเกษตรกรได้เป็นลำดับสาม และความร่ำรวยเป็นลำดับสุดท้าย

เกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชร ต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินมีลักษณะคือ การมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินเป็นลำดับหนึ่ง การเข้าใจความต้องการของเกษตรกรเป็นลำดับสอง การรู้วิธีแนะนำเรื่องการพัฒนาที่ดินได้เหมาะสมกับพื้นที่เป็นลำดับสาม และการไม่ขัดคอเป็นลำดับสุดท้าย

เกษตรกรจังหวัดขอนแก่น ต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินมีลักษณะคือ การมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาที่ดินเป็นลำดับหนึ่ง การมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน และความชำนาญในการทำงานเป็นลำดับสองเท่ากัน และการไม่ขัดคอเป็นลำดับสุดท้าย

2. เกษตรกรเข้าใจความหมายของลักษณะของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินดังต่อไปนี้

ความเมตตา หมายถึง ความเอ็นดูสงสาร ความช่วยเหลือ
 ความเอื้อเฟื้อ หมายถึง การแบ่งปัน ความช่วยเหลือ
 การไม่เห็นแก่ตัว หมายถึง การไม่เอาเปรียบ การเสียสละ
 ความสุภาพเรียบร้อย หมายถึง ความนอบน้อมและมีระเบียบ
 การมีจิตใจเยือกเย็น หมายถึง ความสุขุมรอบคอบ ไม่ใจร้อน
 ความร่าเริง หมายถึง ความสนุกสนาน ยิ้มแย้ม
 การคบหาสมาคม หมายถึง การมีเพื่อนฝูงมาก การไม่เก็บตัว
 การเข้ากับเกษตรกรได้ หมายถึง การไม่ถือตัว การแนะนำ

ความช่วยเหลือ

การไม่ขัดคอ หมายถึง การไม่ขัดแย้ง การตามใจ
 ความยุติธรรม หมายถึง การไม่ลำเอียง ความซื่อสัตย์ ซื่อตรง
 การให้อภัย หมายถึง การยกโทษให้แก่ผู้กระทำผิด
 การตรงต่อเวลา หมายถึง การมาตามนัด การรู้จักหน้าที่
 ความอดทน หมายถึง ความอดกลั้น หนักแน่น มุมนานะ และความ

แข็งแรงแรง

ความเข้มแข็ง หมายถึง การไม่ย่อท้อ ความแข็งแรง ชยัน
 การกล้าตัดสินใจ หมายถึง การกล้าเสี่ยง เด็ดเดี่ยว การคิด

ก่อนทำ

ความฉลาด หมายถึง การรู้จัก มีปฏิภาณ เรียบเก่ง รู้จักคิด

รอบคอบ

การมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน หมายถึง การรู้จักการปรับปรุงดิน
 และใส่ปุ๋ย การรู้จักการปลูกพืช

การมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาที่ดิน หมายถึง การเคยทำงานด้านการปรับปรุงดิน มีความรู้ เก่ง

การได้รับการฝึกอบรมด้านการพัฒนาที่ดิน หมายถึง การได้รับคำแนะนำและความรู้ การเคยเรียน

ความชำนาญในการทำงาน หมายถึง การเคยทำจนชำนาญและเชี่ยวชาญ มีความรู้

ความเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ หมายถึง การมีความรู้เหมาะสมกับงานที่ทำ บุคลิกดี นิสัยเหมาะสม

ความกระตือรือร้นในการทำงาน หมายถึง การไม่เกียจคร้าน กระฉับกระเฉง

การทำงานด้วยความตั้งใจ หมายถึง การมุ่งมั่นทำงานที่ชอบ

การทำงานด้วยความเต็มใจ หมายถึง การสมัครใจทำ พอใจทำ ตั้งใจทำ

การเข้าใจความต้องการของเกษตรกร หมายถึง การรู้ว่าชาวบ้านต้องการสิ่งใด ความช่วยเหลือ

การสนใจแสวงหาความรู้ หมายถึง การตั้งใจหาความรู้มาแนะนำ การรู้วิธีแนะนำ เรื่องการพัฒนาที่ดินได้เหมาะสมกับพื้นที่ หมายถึง การแนะนำว่าที่ดินเช่นนี้ควรจะปรับปรุงด้วยวิธีใดหรือปลูกพืชอะไร การสอนให้รู้

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างความหมายของลักษณะของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินทั้ง 28 รายการที่ได้กำหนดไว้ในคำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย กับความหมายในทัศนะของเกษตรกรแล้ว พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ เข้าใจความหมายของลักษณะดังกล่าวนี้ทั้งหมด

3. การวิเคราะห์สมมุติฐานสรุปได้ว่า ยืนยันสมมุติฐาน 4 ข้อได้แก่ สมมุติฐานข้อที่ 1 เกษตรกรที่มีเพศต่างกัน ต้องการเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินที่มีลักษณะแตกต่างกันในเรื่องของความเมตตา การเข้ากับเกษตรกรได้ ความยุติธรรม การตรงต่อเวลา ความเข้มแข็ง การกล้าตัดสินใจ การทำงานด้วยความคล่องแคล่ว การเข้าใจความต้องการของเกษตรกร และการรู้วิธีแนะนำ เรื่องการพัฒนาที่ดินได้เหมาะสมกับพื้นที่

สมมุติฐานข้อที่ 2 เกษตรกรที่มีอายุต่างกัน ต้องการเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินที่มีลักษณะเรื่องการมีจิตใจเยือกเย็น การไม่ขัดคอ และการสนใจแสวงหาความรู้แตกต่างกัน

สมมุติฐานข้อที่ 3 เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินที่มีลักษณะแตกต่างกันในเรื่องของการไม่ขัดคอ และความเข้มแข็ง

และสมมุติฐานข้อที่ 5 ในเรื่องของการไม่เห็นแก่ตัว ความสุภาพ เรียบร้อย การมีจิตใจเยือกเย็น ความร่าเริง การคบหาสมาคม การเข้ากับเกษตรกรได้ ความฉลาด การมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน การมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาที่ดิน การได้รับการฝึกอบรมด้านการพัฒนาที่ดิน ความชำนาญในการทำงาน ความกระตือรือร้นในการทำงาน และการเข้าใจความต้องการของเกษตรกร เกษตรกรที่อาศัยในถิ่นที่อยู่ต่างกัน มีความต้องการเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินที่มีลักษณะดังกล่าวแตกต่างกัน

ส่วนสมมุติฐานข้อที่ 4 นั้น ไม่พบความสัมพันธ์ในระดับนัยสำคัญ ผลการวิเคราะห์จึงไม่ยืนยันสมมุติฐาน

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบความต้องการของเกษตรกร เกี่ยวกับลักษณะอันพึงประสงค์ของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดิน ในการเผยแพร่ข่าวสารและความรู้

จากการสำรวจความต้องการของเกษตรกร เกี่ยวกับลักษณะอันพึงประสงค์ของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน ด้วยคำถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) ซึ่งเกษตรกรสามารถระบุลักษณะของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินที่ตนต้องการได้เองนั้น พบว่าลักษณะ 10 ประการแรกที่เกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินมีได้แก่ การไม่ถือตัว การช่วยเหลือ การให้คำแนะนำ การมีนิสัยดี การทำงานจริงจัง ความเรียบร้อย ความซื่อสัตย์ การมีความรู้ ความเอื้อเฟื้อ และความจริงใจ (ตารางที่ 5 หน้า 42) แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่เกษตรกรให้ความสำคัญ หรือเป็นความประทับใจครั้งแรก สำหรับผู้ที่เข้ามาใหม่ในสังคมนั้นคือความมีอัธยาศัยใจคอที่ดีต่อกัน และสะท้อนให้เห็นว่าเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินที่มีอยู่นี้มีลักษณะเช่นไร

เพื่อเป็นการทดสอบย้ำความต้องการของเกษตรกรจึงได้สร้างคำถามปลายเปิด (Close-ended Questionnaire) ขึ้น โดยกำหนดลักษณะของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินไว้ 28 ประการ เมื่อให้เกษตรกรระบุความสำคัญของลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ พบว่าลักษณะ 10 ประการแรกที่เกษตรกรต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินมีได้แก่ การมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน การเข้ากับเกษตรกรได้ ความยุติธรรม ความชำนาญในการทำงาน การรู้วิธีแนะนำเรื่องการพัฒนาที่ดินได้เหมาะสมกับพื้นที่ การมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาที่ดิน การทำงานด้วยความตั้งใจ การเข้าใจความต้องการของเกษตรกร การทำงานด้วยความเต็มใจ และความกระตือรือร้นในการทำงาน (ตารางที่ 13 หน้า 63)

เมื่อพิจารณาคำตอบเกี่ยวกับลักษณะอันพึงประสงค์ของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินที่ได้จากคำถามทั้งสองส่วนแล้วจะเห็นว่ามีความแตกต่างกันบ้าง กล่าวคือในส่วนที่เป็นคำถามชนิดปลายเปิดซึ่งถามในตอนแรกนั้น เกษตรกรแสดงความต้องการที่แท้จริงของตนออกมาเองว่าชอบคนที่มีลักษณะเช่นไร แต่เมื่อมีการสร้างกรอบความคิดให้พิจารณาเฉพาะลักษณะที่ได้กำหนดให้จากคำถามปลายเปิดเท่านั้น ปรากฏว่าเกษตรกรหันมาให้ความสำคัญกับลักษณะของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินมากขึ้นเป็นลำดับแรก อย่างไรก็ตามเกษตรกรยังให้ความสำคัญกับลักษณะการเข้ากับเกษตรกรได้ ซึ่งเกษตรกรหมายถึงการไม่ถือตัวไว้ในลำดับที่สอง จากคำตอบที่ได้รับนี้สรุปได้ว่าแม้เกษตรกรจะต้องการเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินที่มีความรู้ แต่สิ่งสำคัญที่สุดซึ่งเกษตรกรต้องการจากเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินคือความมีมนุษยสัมพันธ์ และอัธยาศัยที่ดีซึ่งกันและกัน

การวิจัยพบว่าเกษตรกรที่มีความแตกต่างกันในลักษณะทางประชากรศาสตร์ และถิ่นที่อยู่อาศัย ต้องการเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินที่มีลักษณะแตกต่างกัน ซึ่งจะกล่าวถึงลักษณะของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน 5 ลำดับแรกที่เกษตรกรพึงประสงค์ และความสัมพันธ์ของความต้องการของเกษตรกรแต่ละกลุ่มต่อไป

ในการเผยแพร่ข่าวสารความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินนั้น เกษตรกรชายเห็นว่านอกจากเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินควรจะต้องมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินอย่างดีแล้ว ยังจะต้องมีความยุติธรรม ต้องสามารถเข้ากับเกษตรกรได้ และเข้าใจความต้องการของเกษตรกรได้ดีอีกด้วย ในขณะที่เกษตรกรหญิงให้ความสำคัญกับการมีความรู้ ความชำนาญ และการทำงานของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินเท่านั้น (ตารางที่ 8 หน้า 53) นอกจากนี้ ความต้องการของเกษตรกรชายยังแตกต่างจากเกษตรกรหญิงในระดับนัยสำคัญ

(ตารางที่ 14 หน้า 65) ในเรื่องของความเมตตา การเข้ากับเกษตรกรได้ ความยุติธรรม การตรงต่อเวลา ความเข้มแข็ง การกล้าตัดสินใจ การทำงานด้วยความคล่องแคล่ว การเข้าใจความต้องการของเกษตรกร และการรู้วิธีแนะนำ เรื่องการพัฒนาที่ดินได้เหมาะสมกับพื้นที่ โดยเกษตรกรชายให้ความสำคัญกับลักษณะดังกล่าวในอัตราสูงกว่าเกษตรกรหญิง (ตารางที่ 8 หน้า 53) แต่จากการแสดงความต้องการโดยระบุลักษณะที่พึงประสงค์เองนั้น (ตารางที่ 7 หน้า 47) ลักษณะลำดับแรก ๆ ที่เกษตรกรทั้งชายและหญิงต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินมีเช่นเดียวกันคือ การให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ไม่ถือตัว นิสัยดี และมีความสุภาพเรียบร้อย

เกษตรกรที่มีอายุต่างกันก็มีความต้องการเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินที่มีลักษณะแตกต่างกันด้วย จะเห็นว่าเกษตรกรที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี ต้องการเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินที่มีประสบการณ์ มีความรู้ความชำนาญในการพัฒนาที่ดิน รวมทั้งต้องมีความเต็มใจในการทำงาน มีความยุติธรรม และสามารถเข้ากับเกษตรกรได้ด้วย สำหรับเกษตรกรที่มีอายุระหว่าง 26-40 ปีนั้นจะเน้นลักษณะของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินในเรื่องของการทำงานเป็นหลัก โดยต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินมีความรู้ความชำนาญ มีประสบการณ์ และสนใจแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวกับการพัฒนาที่ดิน ตลอดจนต้องเข้าใจความต้องการของเกษตรกร ส่วนเกษตรกรที่มีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไปเห็นว่าการเข้ากับเกษตรกรได้เป็นลักษณะที่สำคัญที่สุดของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน ลักษณะรองลงมาคือจะต้องเป็นผู้มีความยุติธรรม ตั้งใจทำงานและมีความรู้ (ตารางที่ 9 หน้า 55)

นอกจากนี้เกษตรกรทั้งสามกลุ่มอายุยังมีความต้องการที่แตกต่างกันในระดับนัยสำคัญ (ตารางที่ 15 หน้า 67) เกี่ยวกับลักษณะการมีจิตใจเยือกเย็น การไม่ขัดคอและการสนใจแสวงหาความรู้ โดยเกษตรกรกลุ่มที่มีอายุสูงสุดคือตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไปให้ความสำคัญกับการมีจิตใจเยือกเย็นและการไม่ขัดคอ ในอัตราสูงกว่าเกษตรกรกลุ่มอายุระหว่าง 26-40 ปีและกลุ่มอายุต่ำกว่า 25 ปีตามลำดับ ซึ่งเป็นลักษณะธรรมดาที่ผู้สูงวัยกว่ามักจะมีความรอบคอบและเชื่อมั่นในความคิดของตนเองมากกว่าเด็ก ส่วนลักษณะการสนใจแสวงหาความรู้นั้น เกษตรกรกลุ่มอายุปานกลางคือระหว่าง 26-40 ปีให้ความสำคัญสูงกว่าเกษตรกรในกลุ่มอายุอื่น ๆ

สำหรับเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่างกันั้นมีความต้องการแตกต่างกันในระดับนัยสำคัญ เกี่ยวกับลักษณะการไม่ขัดคอและความเข้มแข็งของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดิน (ตารางที่ 16 หน้า 69) เกษตรกรที่มีการศึกษาต่ำกว่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้ความสำคัญต่อลักษณะดังกล่าวในอัตราสูงกว่าเกษตรกรที่มีการศึกษาระดับชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 4 และสูงกว่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามลำดับ และเกษตรกรกลุ่มที่มีการศึกษาน้อยที่สุดนี้ต้องการให้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินมีความยุติธรรมมากที่สุด สิ่งที่สำคัญรองลงมาคือการเข้ากันได้กับเกษตรกร ความกระตือรือร้นในการทำงาน ความรู้ ความชำนาญในการทำงาน การสนใจแสวงหาความรู้ และความอดทน ในขณะที่เกษตรกรที่มีการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต้องการเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินที่มีความรู้ เข้าใจความต้องการของเกษตรกร มีความยุติธรรมและตั้งใจทำงาน ส่วนเกษตรกรที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เห็นว่าความชำนาญและการมีประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญ ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินก็ต้องมีความรู้ และรู้จักเข้ากับเกษตรกรให้ได้ด้วย (ตารางที่ 10 หน้า 57)

ในงานวิจัยนี้ไม่พบความสัมพันธ์ในระดับนัยสำคัญระหว่างความต้องการของเกษตรกรที่มีรายได้อันต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากเกษตรกรเหล่านั้นมีรายได้อันเฉลี่ยไม่ต่างกันมากนัก อย่างไรก็ตามพบว่าเกษตรกรเหล่านั้นต้องการเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินที่มีความรู้ ความชำนาญในการทำงาน และลักษณะที่สำคัญอีกสองประการคือการเข้ากันได้กับเกษตรกรและความยุติธรรม (ตารางที่ 11 หน้า 60)

ถิ่นที่อยู่อาศัยที่ต่างกันเป็นอีกตัวแปรหนึ่งซึ่งส่งผลให้เกษตรกรเหล่านั้นมีความต้องการเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินที่มีลักษณะแตกต่างกัน จากการทดสอบพบว่าความต้องการของเกษตรกรมีความแตกต่างในระดับนัยสำคัญหลายประการได้แก่ การไม่เห็นแก่ตัว ความสุภาพเรียบร้อย การมีจิตใจเยือกเย็น ความร่าเริง การคบหาสมาคม การเข้ากันได้กับเกษตรกรได้ ความฉลาด การมีความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน การมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาที่ดิน การได้รับการฝึกอบรม ความชำนาญในการทำงาน ความกระตือรือร้น และการเข้าใจความต้องการของเกษตรกร (ตารางที่ 18 หน้า 73) โดยจะเห็นว่าเกษตรกรจังหวัดขอนแก่นให้ความสำคัญกับลักษณะดังกล่าวข้างต้น ในอัตราที่สูงกว่าเกษตรกรในจังหวัดน่าน ลำพูน และกำแพงเพชร ยกเว้นการมีจิตใจเยือกเย็นซึ่งเกษตรกรจังหวัดกำแพงเพชรให้ความสำคัญในอัตราสูงกว่า (ตารางที่ 12 หน้า 62) ทั้งนี้อาจเนื่องจากความแตกต่างของสภาพแวดล้อม และนิสัยใจคอของคนในแต่ละท้องถิ่น ตลอดจนประสบการณ์ที่เกษตรกรเคยได้รับจากการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

จากการสำรวจความต้องการของเกษตรกรในงานวิจัยนี้ จะเห็นว่าลักษณะของคำถามที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นคำถามชนิดปลายปิด ซึ่งเป็นการสร้างกรอบความคิดแก่เกษตรกรผู้ตอบคำถาม ให้จำกัดอยู่เฉพาะกับลักษณะที่ได้กำหนดไว้เท่านั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาคำตอบที่ได้ในส่วนนี้กับคำตอบจากคำถามชนิดปลายเปิดที่เกษตรกรระบุลักษณะอันพึงประสงค์ของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินด้วยตนเองแล้ว พบว่าเกษตรกรให้ความสำคัญกับลักษณะของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินในลำดับต่างกัน โดยเมื่อมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและความต้องการอย่างอิสระในตอนแรก เกษตรกรจะเน้นความสำคัญที่อุปนิสัยใจคอของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินมากกว่าลักษณะอื่น ซึ่งนับว่าเป็นความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร แต่เมื่อมีการสร้างกรอบความคิดให้ เกษตรกรจะหันมาให้ความสำคัญกับลักษณะส่วนที่เกี่ยวกับความรู้ และการทำงานของเจ้าหน้าที่พัฒนามากขึ้น ดังนั้นในการสำรวจความต้องการในทำนองเดียวกันนี้ จึงควรสร้างคำถามชนิดปลายเปิดให้มากขึ้น เพื่อหลีกเลี่ยงสภาวะดังกล่าว และเพื่อให้ได้คำตอบจากความคิดเห็นที่แท้จริงของเกษตรกรมากขึ้น

ตามที่กล่าวข้างต้นแล้วว่าลักษณะของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินที่เกษตรกรระบุไว้นั้น สืบเนื่องมาจากสิ่งที่เกษตรกรพบเห็นอยู่เป็นประจำ การที่เกษตรกรให้ความสำคัญกับลักษณะบางประการเช่นการเข้าถึงได้ ตลอดจนลักษณะของการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกันนั้น อาจกล่าวได้ว่าขณะนี้เจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินยังมีลักษณะดังกล่าวไม่ตรงกับความประสงค์ของเกษตรกรนัก ดังนั้นในการคัดเลือกเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินเพื่อเข้าไปประจำในพื้นที่ต่าง ๆ จึงควรจะได้มีการพิจารณาโดยถี่ถ้วนก่อนว่าบุคลิกลักษณะของบุคลากรผู้นั้น มีความเหมาะสมในการเป็นเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินตามความต้องการของเกษตรกรในแต่ละพื้นที่มากน้อยเพียงใด

การวิจัยครั้งนี้มีการเก็บข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากเกษตรกรที่เคยฝึกอบรม หรือเป็นสมาชิกและมีที่ดินอยู่ในโครงการของหน่วยพัฒนาที่ดินในจังหวัดน่าน ลำพูน กำแพงเพชร และขอนแก่นเท่านั้น ผลการวิจัยจึงไม่สามารถเป็นตัวแทนความต้องการของเกษตรกรในทุกพื้นที่ได้ทั้งหมด จึงควรมีการศึกษาลักษณะเหล่านี้ของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินเพิ่มเติมในพื้นที่อื่น ๆ อีก ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างให้กระจายไปในกลุ่มเกษตรกรทุกพื้นที่ เพื่อเปรียบเทียบกัน และเนื่องจาก การวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะลักษณะของเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินเท่านั้น จึงไม่

อาจนำผลการวิจัยไปสรุปใช้เป็นลักษณะของเจ้าหน้าที่พัฒนาหน่วยอื่น ๆ ซึ่งมีความแตกต่างกันในรายละเอียดของลักษณะงานพัฒนาได้โดยตรง แต่อาจใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเพิ่มเติมต่อไปได้เท่านั้น อย่างไรก็ตามผลการวิจัยครั้งนี้อาจใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกตัวเจ้าหน้าที่พัฒนาที่ดินของกรมพัฒนาที่ดินในบางพื้นที่ได้